

HELAL DAİRESİ

Bir balık, bitkilerden ve cansızlardan farklı olarak, dilediği yöne doğru hareket etme hürriyetine sahip. Ama bu hürriyet, deniz ile sınırlı. Ondan dışarı çıkması yasaklanmış. Karalar, ormanlar onun için yasak bölge. Tilkilerle, aslanlarla arkadaşlık etmesi, sanki, haram kılınmış. O, denizde yaşayacak ve ömrünü diğer balıklarla geçirecektir. **İnsanın denizi de "helâl dairesi" dir.**

"Helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur."(1)

İnsan, bu daire içinde kalmak şartıyla, istediği gibi hareket edebilir, dilediği gibi safe sürebilir. Ama bu dairenin dışı, onun için cehennem tarlasıdır. Buna göre, hürriyeti şöyle de tarif edebiliriz:

"Hürriyet, helâl ve haram dairelerinden dilediğini seçebilme yetkisi ve netice itibariyle de cennet ve cehennem yollarından istediğine girme serbestisidir."

Kul, hür olmaz, dedik. Nasıl olsun ki, kölenin bile hürriyeti söz konusu değil. Kulluk ise, kölelikten çok daha ileri bir bağımlılık. Mutlak mânâda ve sınırsız bir hürriyete sahip olmadığımızı nefsimize iyice kabul ettirmek için şöyle bir düşünelim: İnsanoğlu, eliyle işitip, gözüyle koku alıp, kulağıyla görebiliyor mu? Hayır. Akıyla hıfzedip, kalbiyle anlayıp, hafızasıyla sevebiliyor mu? Cevap; yine hayır.

Demek ki, insan her organını ve duygusunu yerinde kullanmaya mecbur. Onu yaratan, organlarını yerli yerine koyan ve ruh âlemini akıl almaz bir şekilde tanzim eden, her duyguyu, her hissi ayrı vazifelerde çalıştıran biri var. Şu var ki, bu organların ve duyguların önüne iki saha açılmış: Helâl ve haram meydanları.

Ayağıyla dilediği yere gidip gözüyle istediği yöne bakabildiği gibi, aklını her sahada kullanabiliyor ve hafızasına, olur- olmaz, her şeyi doldurabiliyor. Bu sermayelerden her biri insanın akıl ve vicdanına emrediyorlar ki: **"Bizi dilediğin gibi yönlendiremezsin! Sen irade sıfatını doğru değerlendirmeli ve bizi yaratılış gayemizde kullanmalısın!"** İnsan iradesine tanınan bu hürriyet, bu serbesti, bu seçme hakkı, ne yazık ki, çoklarıncaya yanlış değerlendiriliyor.

İnsanoğlu, babasına, amirine, devletine karşı gelme hürriyetine sahip olmadığını çok iyi bildiği halde, nasıl oluyor da **Rabbine, Hâlıkına, Mâlikine** karşı kendini hür ve serbest sanabiliyor!?..

Nur Müellifi, hürriyet konusunda çok önemli bir noktaya da şöyle parmak basıyor:

"Bazı sefih ve lâübaliler hür yaşamak istemediklerinden, nefs-i emmarenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar."(2)

Hür olduğunu, dilediği gibi hareket edebileceğini iddia eden bir insan, gerçekte nefsinin esareti altına girmiştir. Nefsi ona kötülüğü emreder; o da bu emre kayıtsız şartsız itaat eder.

Ve bu esaret, rezil bir esarettir. Bir alimin hizmetine girmiş bir insanla, bir soygun şebekesinde çalışan bir başka insan ilk bakışta aynı noktada birleşirler: İkisi de emir altındadır. Ama birincisi büyük bir şereftir, sonu ilim ve irfana çıkar. Diğeri ise rezalettir; neticesi azap ve zindandır.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Altıncı Söz.](#)

(2) bk. [Hutbe-i Şamiye.](#)